

TAHRİM SÜRESİ

(سورة التحريم)

**Kur'an-ı Kerim'in
altmış altıncı süresi.**

Medine döneminin ikinci yarısında nâzil olmuştur. Mûteharrim, Nebî ve Nisâ sûresi diye de anılır. Âyet sayısı on iki olup fâsılası "ا، م، ن" harfleridir. Hz. Peygamber'in aile hayatını, dolayısıyla kadının din ve inanç yönünü konu edinen sûrenin muhtevasını üç bölüm halinde incelemek mümkündür. Birinci bölüm, "Ey peygamber! Hanımlarının bir kısmını memnun etmek için Allah'ın sana helâl kıldığı şeyleri neden kendine haram kılıyorsun?" sorusuyla başlar. Sûrenin adının kaynaklandığı tahrîm (haram kılma) olayı hakkında tefsir ve hadis kaynaklarında yer alan farklı rivayetlerin değerlendirilmesinden anlaşılacağı üzere Resûl-i Ekrem ile hanımları arasında bir kırgınlık meydana gelmiş, Resûlullah da eşleriyle bir ay kadar beraber olmamaya -yemin mahiyetinde- karar vererek ayrı bir yerde yatmıştı. Bunun yanında hanımlarından Hafsa'ya aile hayatına veya kendisinden sonra yönetimi Ebû Bekir ile Ömer'in yürüteceğine dair sır niteliğinde bazı şeyler söylemiş, fakat Hafsa bunları Âişe'ye anlatmış, ayrıca Hafsa ile Âişe kıskançlıkları yüzünden Resûl-i Ekrem'e karşı bir nevi tavır almıştı. Sûrenin ilk bölümünde, yapılan yeminin gerektiğinde bozulabileceği ve kefaretinin ödeneceği belirtilir. Ardından söz konusu olaya değinilerek huzursuzluğa sebep olan Hafsa ile Âişe'ye -isim zikredilmeksizin- hitap edilir ve tövbe etmeleri öğütlenir; aksi takdirde Allah'ın, Cebrâil'in, samimi müminlerin ve melekle-

rin Resûlullah'a yardımcı olacağı ifade edilir. Hz. Peygamber'in hanımlarını boşaması durumunda Cenâb-ı Hakk'ın kendisine daha üstün nitelikli hanımlar vereceği bildirilir (âyet: 1-5).

İkinci bölümde cehennemden dehşetinden söz edilerek müminlere hem kendilerini hem de sorumlulukları altında bulunan yakınlarını ondan korumaları istenir. İnkâr yolunu tutanlara kıyamet günü mazeret ileri süremeyecekleri uyarısında bulunulduktan sonra tekrar müminlere hitap edilir; samimi bir tövbe ile Allah'a yönelindikleri takdirde günahlarının bağışlanacağı ve cennete girecekleri müjdelendir. Ardından Resûl-i Ekrem'e kâfirler ve münafıklarla amansızca mücadele etmesi emredilir (âyet: 6-9). Sûrenin üçüncü bölümünde kadının dinî hayatı ve ebedî kurtuluşuyla ilgili önce olumsuz, sonra olumlu örnekler zikredilir. İnkârcılarla uzun süre mücadele eden Hz. Nûh'un karısı ile ahlâksızlığa karşı büyük mücadele veren Hz. Lût'un karısı kocalarının yolundan gitmeyip inkâra sapmış ve ebedî felâkete mâruz kalmıştı. Bunun yanında, âlemlerin rabbiyle yarışma iddiasında bulunacak kadar kendini büyük gören Firavun'un karısı ile Hz. İsrâ'î babasız dünyaya getirmesi sebebiyle ağır ithamlara mâruz kalan İmrân kızı Meryem'in bütün güçlüklerle rağmen gönülden Allah'a bağlanarak kadınlara üstün örnek teşkil ettikleri ve ebedî mutluluğa hak kazandıkları belirtilir (âyet: 10-12).

Tahrîm sûresi nâzil olduğu sırada müslümanların refah düzeyi nisbeten yükselmişti. Buna rağmen Hz. Peygamber aile fertleriyle birlikte sade bir hayat yaşıyordu. Resûl-i Ekrem'in hanımları arasında bazı kıskançlıkların görülmesi tabii olduğu gibi bir kısmının ashop hanımlarına bakarak daha rahat bir hayat istemesi de yadırganacak bir durum değildir. Fakat Ahzâb sûresinin bu konuya temas eden âyetlerinde (33/28-29) peygamber hanımlarının dünyevî refahı istedikleri takdirde Resûlullah'tan boşanıp serbest kalabilecekleri, sabır ve kanaati ilke edinip Allah'ı, resulünü ve âhîret mutluluğunu tercih etmeleri halinde ise Cenâb-ı Hakk'ın büyük mükâfatına nâil olacakları ifade edilmiştir. Müfessir Taberî bu âyetlerin Tahrîm sûresinin gelişle bağlantılı olduğunu ileri sürmüştür (*Câmi'u'l-beyân*, XXI, 187-188). Tahrîm sûresinin, kendilerine kitap indirilen diğer peygamberlere nisbetle Resûlullah'a has bir mazhariyet olarak nitelendirilen ve Kur'an'ın özünü teşkil eden kısa (sık sık fâsılalarla ayrılan, mufassal) sûrelerden olduğu bilinmektedir (İbrâhim Ali es-Seyyid Ali

İsâ, s. 313-314). Tahrîm sûresini okuyan kimseye Cenâb-ı Hakk'ın tevbe-i nasûh nasip edeceği yolunda rivayet edilen hadis (Zemahşerî, I, 684-685) mevzû olduğu belirtilmiştir (Muhammed et-Trablusî, II, 723).

Ebû Dayf Mücâhid Hasan, *Sûretü't-Tahrîm* adıyla tefsir ve tahlil mahiyetinde bir çalışma yapmış (Kahire 1987); Ahmet Şark *Tahrîm Sûresinin Eğitim Açısından Yorumu* (1993, MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü) ve Bilâl Işık *Tahrîm Sûresinde Aile İlişkileri* (1999, MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü) adıyla yüksek lisans tezi hazırlamışlardır. Abdülhakîm Mahmûd "Tefsîrû sûreti't-Tahrîm" başlığı altında sûrenin muhtevası hakkında değerlendirmelerde bulunduğu makaleler yayımlamıştır (*Mecelletü'l-İslâm ve't-taşavvuf*, I/10 [Kahire 1959], s. 21-25; I/11, s. 19-22; I/12, s. 18-21; II/1, s. 20-22; II/3, s. 16-19; II/5, s. 15-17).

BİBLİYOGRAFYA :

Taberî, *Câmi'u'l-beyân* (nşr. Sıdkî Cemil el-Atâr), Beyrut 1415/1995, XXI, 187-188; XXVIII, 198-203; Vâhidî, *Esbâbü'n-nüzûl* (nşr. İsrâ'î b. Abdülmuhsin el-Humeydân), Beyrut 1411/1991, s. 438-441; Zemahşerî, *el-Keşşâf* (nşr. Âdil Ahmed Abdülmevcûd v.dğr.), Riyad 1418/1998, I, 684-685 [nâşirlerin notu]; Muhammed b. Ahmed el-Kurtubî, *el-Câmi' li-ahkâmî'l-Kur'ân*, Beyrut 1408/1988, XVIII, 117-122; Muhammed et-Trablusî, *el-Keşfü'l-ilâhî 'an şedîdî'z-za'f ve'l-mevzû' ve'l-vâhî* (nşr. M. Mahmûd Ahmed Bekkâr), Mekke 1408/1987, II, 723; Âlûsî, *Rûhu'l-me'ânî* (nşr. M. Ahmed el-Emed - Ömer Abdüsselâm es-Selâmî), Beyrut 1421/2000, XXVIII, 472; İbrâhim Ali es-Seyyid Ali İsrâ, *el-Ehâdis ve'l-âşârü'l-vâride fi fe-zâ'ili süveri'l-Kur'âni'l-Kerîm*, Kahire 1421/2001, s. 311-314.

BEKİR TOPALOĞLU

Tahrîm sûresinin ilk âyetleri

TAHRİME

(التحریمه)

**Namaza başlama,
iftitah tekbiri anlamında
bir fıkıh terimi
(bk. TEKBİR).**

TAHRİR

(تحریر)

**Osmanlı malî teşkilâtında
vergi tesbiti amacıyla yapılan sayım.**

Sözlükte "yazma, kaydetme, deftere geçirme" anlamına gelen **tahrîr** kelimesi tahrîm olarak, Osmanlı malîye teşkilâtında vergilerin ve bu vergileri verenlerin ismen tesbiti için değişik dönemlerde farklı şehirlerde gerçekleştirilen sayımları ve bu sayımların kaydedildiği defterleri ifade eder.